

Μια Νοσταλγία στραμμένη επίμονα προς το Μέλλον πλάι σε Ζωές Άξιες να βιωθούν στο εδώ και τώρα

Λυκούργος Παπαμιχαήλ

(Μάλλον είμαι ο λιγότερο αρμόδιος να μιλήσω για τα 30 χρόνια της Διοτίμα καθώς είμαι σε αυτήν μόνο 2 χρόνια, αλλά αν η οργάνωση συμπλήρωσε 30 χρόνια και εύχομαι να τα εκατοστήσει, είναι γιατί το βλέμμα της ήταν πάντα στραμμένο προς τα μπροστά – τόσο θεωρητικά, μεθοδολογικά όσο και κινηματικά. Οπότε για σήμερα επιλέγω να μιλήσω μέσα απ τη δουλειά μου, που είναι η ανδρική συμπερίληψη σε διαδικασίες πρόληψης έμφυλης βίας, για το παρόν και το μέλλον.)

Στα δελτία των ειδήσεων βλέπουμε ανθρώπους από τη Σπάρτη μέχρι τα Γιαννιτσία να δια-δηλώνουν συχνά οργανώνοντας και μπάρμπεκιους έξω από καμψ, πως δεν θέλουν κοντά στα σπίτια και τις πόλεις τους να δημιουργηθούν κλειστά προσφυγικά καμψ.

Το 2015 οι ίδιες κοινωνίες παρουσιάζονταν από τα μμε, ως άξιες κληρονόμες του Ξένιου Δία, ως μια ζεστή αγκαλιά που υποδέχεται τους ταλαιπωρημένους πρόσφυγες.

Τώρα, είτε η διαλεκτική του Ξένιου με τον Ξένο έχει αλλάξει είτε τα πράγματα το 2015 δεν ήταν ακριβώς έτσι.

Στο συλλογικό φαντασιακό των ντόπιων πληθυσμών ο Ξένος έχει το πρόσωπο ενός νεαρού άνδρα.

Ένας άνθρωπος από τα Γιαννιτσία που δηλώνει ο ίδιος ως βασική του ιδιότητα το ότι είναι πατέρας, μπροστά στις κάμερες είναι δείχνει και είναι, θυμωμένος

«Εγώ είμαι πατέρας και έχω 2 κόρες, η περιοχή εδώ, έχει γυναίκες, μανάδες και κορίτσια. Θα μας κουβαλήσουν εδώ, ένα μάτσο άντρες μουσουλμάνους που δε σέβονται τις δικές τους γυναίκες - θα σεβαστούν τις δικές μας;».

Το κρατάμε για τη συνέχεια, γιατί αποτυπώνει το ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο εργαζόμαστε και εν μέρει υπαγορεύει και τη μεθοδολογία που επιλέγουμε.

Η συνηθέστερη μορφή έμφυλης βίας συναντάται στο εξής στιγμιότυπο:

Ένας άνδρας χτυπά μια γυναίκα. Ίσως ακόμα συνηθέστερο στιγμιότυπο στο ελληνορθόδοξο πολιτισμικό περιβάλλον να είναι, ένας άνδρας να χτυπά αυτήν που ο ίδιος και η ελληνική κοινωνία θεωρεί ως «τη γυναίκα Του».

Ως ΔΙΟΤΙΜΑ σήμερα επιλέγουμε να παρεμβαίνουμε και στον ανδρικό πληθυσμό καθώς θεωρούμε πως εκεί ακριβώς θα πρέπει να λαμβάνει χώρα η ένταση και η μέριμνα της πρόληψης.

Θεωρούμε πως μια παρέμβαση που θα συμπεριλαμβάνει μόνο τα θύματα, είναι σα να φτιάχνεις καταπληκτικά νοσοκομεία γύρω από ένα εργοστάσιο με τοξικά αρρενωπά απόβλητα για να περιθάλλεις τις καρκινοπαθείς χωρίς να παρεμβαίνεις στην τοξικότητα του ίδιου του εργοστασίου.

Ο άνδρας έχει εκ-παιδευτεί να είναι άνδρας.

Έχει μάθει να υπάρχει στην ένταση ανάμεσα στην αυτοεικόνα του και τις προσδοκίες των άλλων.

Έχει μάθει 'τί είναι άνδρας' και πώς επιτελείται αυτή η ταυτότητα

κι έχει μέσα του 'ζωντανές ιστορίες' αυτής της επιτέλεσης.

Ζωντανές- βαθιές- εικόνες.

Κι εκεί ακριβώς είναι το πεδίο παρέμβασής μας.

Αν η Πατριαρχία έχει πατρίδα αυτή δεν είναι μόνο το Ιραν.

Αν έχει όνομα δεν είναι Αλί και Αχμέτ κι αν υπάρχει εγχειρίδιό της αυτό δεν είναι μόνο το Κοράνι.

Η αρρενωπότητα δεν χτίζεται μόνο θεωρητικά ούτε εγκαθιδρύεται μόνο στο συνειδητό επίπεδο. Χτίζεται κουβέντα στην κουβέντα. Μεταξύ σοβαρού και αστείου συχνά. Παράδειγμα στο παράδειγμα. Απαγόρευση την απαγόρευση και επιβράβευση την επιβράβευση. Μέρα με τη μέρα και ανάσα την ανάσα περνά στα ανδρικά σώματα.

Αυτό που ξέρουμε καλά δεν είναι η Πατριαρχία των Άλλων αλλά η δική μας πατριαρχία και η δική μας ντόπια τοξική αρρενωπότητα.

Αυτή η πατριαρχία, που κατοικεί στα Γρεβενά, του πατέρα που βίαζε τη 12χρονη κόρη του και όταν τον συνέλαβαν, τη ζήτησε σε γάμο ή την κυριολεκτική και μεταφορική Πατριαρχία του παπά από τη Μάνη, που τον έπιασαν να βιάζει 12χρονα παιδιά και η κοινωνία γύρω του - που όσο σαπίζει γεννά βασιλικούς και φασίστες - για χρόνια κάλυπτε το βούρκο με βούρκο.

Ο παπάς από τη Μάνη ανησυχεί κι αυτός μην του φέρουν πρόσφυγες κοντά στην αυλή του και κουνάει το δάχτυλο σε κουρασμένους και ταλαίπωρους ανθρώπους.

Το ίδιο δάχτυλο που κουνάνε όλοι οι άριστοι των αρίστων στις γυναικοκτονίες ανά τον ελλαδικό χώρο.

Η δουλειά μας έχει να κάνει με συναντήσεις, workshops και focus groups τα οποία διεξάγουμε στον αστικό χώρο της Αθήνας. Είτε με τη μορφή one/off παρεμβάσεων είτε με ομάδες ανθρώπων που αναλαμβάνουμε ένα πρότζεκτ - συνήθως έχει να κάνει με τη μουσική- και το οποίο κρατάει κάποιους μήνες. Ενδιάμεσα και καταληκτικά του πρότζεκτ παρεμβαίνουμε με συναντήσεις που έχουν θεματική την έμφυλη βία.

Απόψε όμως θέλω να σας μιλήσω όχι τόσο για τη δουλειά μου, όσο για τον Ανίφ.

Ο Ανίφ είναι 16 χρονών και συναντηθήκαμε σε ένα μουσικό workshop που διοργάνωσα την προηγούμενη χρονιά. Έχει καταγωγή από το Αφγανιστάν και την πόλη της Χεράτ στα δυτικά της χώρας. Η Χεράτ είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη στο Αφγανιστάν και ο Ανίφ θέλει όσο τίποτε άλλο να επιστρέψει εκεί.

Για αυτόν είναι η ομορφότερη πόλη του κόσμου. Καθαρή, περιποιημένη, με λουλούδια στους δρόμους και τις πλατείες, μ ένα υπέροχο ποτάμι, με ωραία μαγαζιά, με ευγενικούς και χαμογελαστούς ανθρώπους και με μουσικές που ακούγονται απ' τα σπίτια που είναι χτισμένα στο λόφο. Στη Χεράτ τα δέντρα είναι ψηλά, τα φρούτα είναι γλυκά και το κυριότερο εκεί φτιάχνουν το πιο νόστιμο ψωμί του κόσμου. Ο Ανίφ μου περιγράφει τη μυρωδιά, την υφή και τη γεύση του και είναι σαν να τριγυρνάμε μαζί στους φούρνους της πόλης.

Μου λέει "Δεν ξέρω πώς αλλά το ψωμί στη Χεράτ είναι πάντα ζεστό".

(...)

Ο Ανίφ δεν έχει βρεθεί ποτέ του στη Χεράτ.

Για την ακρίβεια ο Ανίφ δεν έχει βρεθεί ποτέ του στο Αφγανιστάν.

Ο πατέρας του μεγάλωσε στο χωριό Gelak λίγα χιλιόμετρα από αυτήν. Ήταν δάσκαλος επί σοβιετικού καθεστώτος και όταν ήρθαν οι Ταλιμπάν στα μέσα της δεκαετίας του '90 τον απέλυσαν.

Αναγκάστηκε να πάει στη Χεράτ για να δουλέψει. Δούλευε καλά το ξύλο και την πέτρα, είχε δουλειά και χρήματα, έφτιαξε σπίτι, παντρεύτηκε και έκανε και μία κόρη. Την Μαζάρ. Αν ζούσε σήμερα η Μαζάρ θα ήταν 21.

Η κυβέρνηση του 2004 αλλά και όλες οι κυβερνήσεις που ακολούθησαν με τη βοήθεια του NATO κατάφεραν να ελέγξουν τα μεγάλα αστικά κέντρα αλλά όχι την περιφέρεια και τα χωριά. Οι Ταλιμπάν και σήμερα έχουν στην κατοχή τους όλα τα χωριά γύρω απ' τη Χεράτ μεταξύ αυτών και τη Gelak.

Παραστρατιωτικοί των Ταλιμπάν επισκέφτηκαν τον πατέρα του Ανίφ στη Χεράτ και του ζήτησαν να γυρίσει στο χωριό του, με την οικογένειά του και να δουλέψει εκεί ως μάστορας για να ανοικοδομήσουν και να μεγαλώσουν το χωριό τους το οποίο είχαν κάνει ορμητήριο. Τον απείλησαν πως θα σκοτώσουν την κόρη του αν δεν το κάνει. Αυτός αρνήθηκε και σε μερικούς μήνες τη βρήκαν αποκεφαλισμένη μερικές εκατοντάδες μέτρα από το σπίτι τους.

Ο πατέρας του Ανίφ πήρε την έγκυο γυναίκα του και έγινε πρόσφυγας στο Ιράν και στην πόλη Mashhab κοντά στα σύνορα. Ο Ανίφ γεννήθηκε και έζησε για 13 χρόνια σε ένα γκέτο που είχαν περιορισμένους τους Αφγανούς πρόσφυγες. Το 2015 πήρε το δρόμο για την Ελλάδα μαζί με 2 θείους του, 10 ενήλικα και άλλα 2 ανήλικα ξαδέρφια του.

Οι θείοι μπλόκαραν στην Τουρκία. Οι άλλοι πέρασαν απέναντι.

Λέσβος. Μόρια 3 χρόνια.

Ασυνόδευτος ανήλικος 16 χρονών σήμερα στην Αθήνα.

Τυπικά άστεγος ζει όμως σε σπίτι που είναι συγκεντρωμένα και άλλα παιδιά και έφηβοι απ' τη Χεράτ.

Η κοινότητα αυτή, των ανθρώπων που η ζωή τους ανατράπηκε τόσο ακαριαία και ακραία έχουν ένα πολύ ζεστό δίκτυο αλληλοβοήθειας και φροντίδας.

Βρίσκουν την άκρη τους, με δουλειές, διαμονή, γιατρούς, συναντιόνται σε σπίτια για γιορτές, θυμούνται τις μυρωδιές της πόλης τους, τα χρώματα, τις γεύσεις, το μυθικό και αέναα ζεστό ψωμί της.

Νοσταλγούν και θυμούνται οι μεγαλύτεροι και μαζί τους και οι νεότεροι όπως ο Ανίφ. Νοσταλγεί και αυτός και λαχταρά να γυρίσει σ' ένα σπίτι που ο ίδιος δεν έζησε ποτέ αλλά είναι το σπίτι του.

Η Αφήγηση του πατέρα του για τη Χεράτ όσο ζούσαν στο Ιράν και στις λάσπες του γκέτο, ήταν το μοναδικό ευωδιαστό και έγχρωμο πράγμα του είχε στα χέρια του

και η Αφήγηση ήταν τόσο δυνατή και τόσο σαρκική που έγινε μετα-μνήμη για το νεαρό. Η Αφήγηση έγινε Μαρτυρία και ο ίδιος Μάρτυράς της.

Η Χεράτ για τον Ανίφ είναι ένας τόπος οικείος και ανοίκειος μαζί, φαντασιακός αλλά ταυτόχρονα σαρκικός και γεμάτος συν-αισθήματα. Είναι ένας μη-τόπος που τα εμπεριέχει όμως όλα.

Πολλοί άλλοι ασυνόδευτοι σήμερα και τόσοι άλλοι που έρχονται και θα έρθουν, ονειρεύονται - έχουν τις δικές τους Χεράτ, τις δικές τους πόλεις που δεν έχουν συναντήσει ποτέ.

Κι εδώ ερχόμαστε εμείς ως Διοτίμα να διαχειριστούμε αυτή τη Νοσταλγία (νόστος και άλγος) και συνειδητά επιλέγουμε μέσα από τις συναντήσεις που έχουμε με τον Ανίφ, να δώσουμε ένταση όχι στο Νόστο και την Επιστροφή αλλά να ασχοληθούμε με το Άλγος δηλαδή τον ίδιο τον Πόνο της Απώλειας.

Μια Νοσταλγία που θα δίνει έμφαση στο Νόστο στην Επιστροφή είναι μια Νοσταλγία καταδικασμένη να αποτύχει γιατί το Αντικείμενο της Απώλειας έχει εξιδανικευτεί τόσο πολύ, που έχει γίνει απρόσιτο. Ακόμα κι αν κάποτε η επιστροφή γίνει, τίποτα δεν θα είναι όπως το έχει φανταστεί ο Ανίφ.

Ο πατέρας του Ανίφ μπορεί να έχει αρνηθεί τη Μη-αναστρέψιμη φύση του χρόνου, καθιστώντας το Πένθος για την απώλεια της Χεράτ, την απώλεια της κόρης του και εν τέλει της ζωής του, ανολοκλήρωτο.

Ο Ανίφ όμως και όλοι οι νεαροί και νεαρές που σα σκιές περπατάνε στις πλατείες του κέντρου της Αθήνας κι άλλες τόσες στοιβαγμένες στα σύρματα της Μόριας οφείλουν να έχουν εναλλακτικούς τρόπους να υπάρχουν όχι μόνο ως φορείς Πένθους αλλά και ως ορατά υποκείμενα, με υπαρκτές ζωές Άξιες να Βιωθούν, στο εδώ και στο τώρα.

Στο πλαίσιο της δουλειάς μας, με τον Ανίφ πριν μιλήσουμε στοχευμένα για το φύλο, μάθαμε την τέχνη του Djing, τζαμάραμε με αυτοσχέδιες χιπ-χοπ ρίμες με Αλβανούς ραπερ, μετανάστες δεύτερης γενιάς που μοιράστηκαν μαζί μας τις δικές τους πονεμένες αλλά και αισιόδοξες ιστορίες και κάναμε και ιντερνετικές ραδιοφωνικές εκπομπές που τον Ανίφ άκουγαν οι γονείς του στο Ιράν και ταυτόχρονα οι συγγενείς του στον Καναδά και τη Γερμανία. Το κυριότερο όμως είναι ότι φανταστήκαμε τους εαυτούς μας πέραν του Εκτοπισμού και προσπαθούμε να δημιουργήσουμε τον ψυχικό χώρο μέσα στον οποίο θα δημιουργηθούν οι νέοι φορείς και τα νέα αντικείμενα χαράς.

Κι εδώ μπαίνει ένα πολιτικό ζήτημα ταυτότητας.

Δεν ισχυρίζεται κανείς ότι ένα σώμα ενός νεαρού πρόσφυγα που κάνει μαθήματα μουσικής, βγαίνει ποτέ από αυτή την ταυτότητα του πρόσφυγα ή της προσφύγισσας.

Οι νεαροί συμμετέχουν στις δραστηριότητες της μουσικής παρόλο που είναι πρόσφυγες αλλά και ακριβώς επειδή είναι πρόσφυγες.

Για όλα αυτά και παρόλα αυτά.

Αυτοί οι άνθρωποι πρέπει είτε να συμπεριληφθούν ισότιμα στην ελληνική κοινωνία είτε να προχωρήσουν οι διαδικασίες για να πάρουν το δρόμο που οι ίδιοι και οι ίδιες θέλουν για τις ζωές τους.

ΔΕΝ είναι ΜΟΝΟ πρόσφυγες και προσφύγισσες αλλά έχουν πολλές άλλες πλευρές - που στο κυνήγι της 'ευαλωτότητας' μένουν στο σκοτάδι.

Κάθε μέρα που περνάει αυτοί οι άνθρωποι χάνουν μια μέρα από όλες αυτές αφώτιστες πλευρές τους, με τις οποίες συναντιόμαστε καθημερινά στα πλαίσια της δουλειάς μας.

Γι αυτό λέμε και εδώ εκφράζω όλη τη Διοτίμα:

ΚΑΜΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΥΤΩΝ ΣΕ ΚΛΕΙΣΤΑ ΚΑΜΠΣ.

ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΝΤΡΟΠΗ.